

Геологически любопитна пещера се намира между Кавалии и с. Голѣмъ мѣнастирь. Камъкътъ, въ който се е образувала пещерата, е грубовърнестъ пѣсѣчникъ на неогенената формация. Въ пещерата се влиза отъ западната страна близу до една рѣкичка (Пусталовата воденица). Тази пещера е малка и толкова ниска, щото може да се влѣзе вжтрѣ по колѣнѣ.

Въ варовититѣ камъни на Родопскитѣ планини се намиратъ пещери въ околността на с. Чаушево (Рупчоска ок.), с. Дѣдово, с. Ракитово, г. Пещера и пр.

До Момина-Клисура се намиратъ многобройни пещери на „Крѣли Марко“, които ужъ се простиратъ подъ земята чакъ до Ихтиманъ.

Близу до с. Дѣдово (Рупчоска ок.) намиратъ се голѣми пещери, които били прибѣжище на селянитѣ въ врѣмената на турскитѣ звѣрства.

Въ Родопитѣ на югоистокъ отъ с. Чаушево въ посока къмъ Тахталийскій проходъ, види се да съществуватъ многобройни пещери по причина, че водата на рѣкитѣ на веднажъ се изгубва, нѣ пакъ на друго мѣсто въ рѣката извира.

„Г. Пещера види се да е нарѣченъ така отъ многото пещери, дѣто се намиратъ въ окръжieto му, отъ които двѣтѣ сж $\frac{1}{2}$ часъ къмъ югозападъ отъ градътъ, нарѣчени шянтюви дупки и едната отъ тѣхъ има подземна ширина до $\frac{1}{4}$ часъ, а другата събира до 2000 овце вжтрѣ. Тѣзи пещери сж по-голѣмитѣ, а другитѣ сж малки.

Отъ с. Ракитово (Пещерска ок.) $\frac{1}{2}$ часъ кѣмъ югъ, една пространна пещера, която Помацитѣ наричатъ Язница или Агница и казватъ, че толкова била длѣга, щото крайгъ ѝ излизалъ задъ Авраамова-планина въ Разлошко (Македония)„ (Захариевъ).

Въ варовититѣ камъни на Странджа-Планина се намиратъ пещери до с. Дерекъой, Алмалий и пр.

Въ Стара Планина и западний Балканъ се намиратъ пещери до г. Габрово (на сѣверозападъ и на Градище), между Шипка и Калоферъ, въ Етрополскій мѣнастирь, въ Тетевенскій Балканъ, въ Каялъка при Плѣвенъ, при Гинци (Софийско), до Пирогъ и пр. Пещеритѣ до Етрополскій мѣнастирь сж пространни и се расклоняватъ въ канарата въ видъ на лабиринтъ, отъ гдѣто мжчно може да излѣзе челоуѣкъ.